

POSUDEK OPONENTA PRÁCE

ŘEČINSKÁ, Denisa. *Osobní pohoda a osobnostní rysy seniorů navštěvujících univerzitu třetího věku*. Praha, 2023. 88 s., 13 s. příloh. Bakalářská práce (Bc.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce: doc. PhDr. František Baumgartner, CSc.

1. Obsah a struktura práce

Posuzovaná bakalářská práce je zaměřena na aktuální a v posledních letech velmi oblíbenou problematiku vzdělávání seniorů v prostředí U3V. S ohledem na až určitou hypertrofii studií, výzkumů a odborných i popularizačních textů, které se v tomto kontextu objevují, je potěšující, že si autorka zvolila netradiční a velice zajímavý perspektivu psychologizujícího charakteru. Tematiku osobní pohody studujících seniorů je možné považovat za novátorskou a velmi zajímavou. Její zpracování nicméně vyžaduje vysokou míru odborného fundamentu a rovněž odpovídající orientaci v dostupných zdrojích. Výše uvedené předpoklady však autorka naplnila pouze částečně.

Práce má rozsah 57 stran výkladu a je rozdělena do čtyř samostatných kapitol, Úvodu a Závěru. Celý text je poměrně systematicky koncipován a přehledně členěn. Autorka zvolila logický a poměrně očekávaný postup, kdy se v úvodu práce na obecné bázi zabývá problematikou stárnutí a stáří, konceptem aktivního stárnutí a institucí univerzity třetího věku, aby se následně soustředila na téma osobnostních rysů a osobní pohody. Na tyto pasáže pak navazuje vlastní empirické šetření. Bohužel, zpracování úvodních kapitol teoretického charakteru nevybočuje ze schématu průměrné kompilace, jak bude ještě poukázáno. Zároveň je možné vyzorovat určitý nepoměr mezi deklarovaným zaměřením bakalářské práce a reálnou pozorností věnovanou specifikům univerzit třetího věku a jejich studentů. V Úvodu práce absentuje komentář k metodice zpracování a k výběru literárních zdrojů, explicitně není formulován ani cíl empirického šetření.

2. Odborná úroveň

Zpracování textu rozhodně vykazuje odpovídající odbornou úroveň. Výklad je logický, autorka se dotýká všech podstatných témat. Práce jako celek však vytváří dojem určité nedokončenosti. Autorka dle mého názoru poněkud podcenila náročnost kvalitního zpracování takto netradičního tématu. Vzhledem k deklarovanému cíli a omezenému rozsahu je řada témat spíše načrtnuta bez snahy o hlubší analýzu. Pro celý text je tak typická určitá teovitost a výběrovost.

Zvláště obsah první kapitoly je asi nejvíce determinován omezeným výběrem zdrojů, což se projevuje ve výrazně teovitém a roztržitějším pojetí jednotlivých témat. Je logické, že komplexnost zvolené oblasti vyžaduje redukovanou perspektivu, která by však neměla překročit určitou hranici. Autorkou zvolená simplifikace však na mnohých místech vede k popisnosti, nepřesnosti či k zobecňujícím nebo problematickým tvrzením, které však nejsou

doložitelné (např. „Na celém světě populace stárne ...“ ze s. 9, „Každý jedinec, který ani nemusel dovršit věku, kdy mu je přiznán starobní důchod, se může do vzdělávacího programu přihlásit.“ ze s. 16, a řada jiných). Mnoho aspektů je uchopeno výrazně přehledově, s relativně vysokou mírou nepřesnosti, případně neaktuálnosti (např. periodizace seniorského věku, koncept aktivního stárnutí, aj.) Velmi výrazně se výše uvedené týká jedné z ústředních problematik, tj. univerzit třetího věku. Příčinou může být mimo jiné převažující orientace na spíše obecně zaměřené prameny přehledového charakteru, které nejsou v očekávané míře doplněny primárními zdroji, konkrétními daty apod. Pokud jsou již některé studie odkazovány, děje se tak bez uvedení potřebných informací o jejich zaměření, čímž je oslabena relevance využívaných informací a jejich kompatibilita s prezentovaným výkladem.

Zcela absentuje alespoň základní zpracování zásadního tématu vzdělávání ve třetím věku z pohledu jeho cílů, funkcí, specifik a možností. Oblast univerzit třetí věku tak nemůže být zasazena do příslušných kontextů, především z hlediska jejích specifik. Autorce se tak, dle mého názoru, nepodařilo vytvořit informační a argumentační základnu, na kterou by mohla navazovat v rámci svého empirického šetření. Poukázat lze v této souvislosti např. na větu ze s. 59: „Samozřejmě musíme vzít v úvahu, že senioři, kteří se rozhodli vzdělávat na U3V, mohou být specifickou skupinou ...“. S tímto tvrzením nelze než souhlasit. Bohužel však v textu není dostatečným způsobem doloženo.

Druhá a třetí kapitola jsou, v porovnání s kapitolou úvodní, zpracovány poněkud komplexněji, byť ani zde se autorce nedaří vyhnout se některým výše uvedeným problémům. V souvislosti s otázkou adaptability a otevřenosti vůči zkušenosti (kap. 2.2) subjektivně postrádám zmínku o konceptu tzv. krystalické a fluidní inteligence, který je pro problematiku stárnutí relevantní.

Na teoretické pasáži navazuje původní empirické šetření. Tyto pasáže jsou, v porovnání s předchozími, přehledně a komplexně zpracované. Autorce se daří předložit ucelené informace o cílech, obsahu a výsledcích porovnávaných šetření. Domnívám se však, že celkový počet 10 hypotéz je výrazně nadlimitní, zvláště když kontext studia na U3V explicitně sleduje jediná z nich. Vzhledem k očekávanému a předem predikovanému složení skupiny respondentů z hlediska pohlaví je problematické (z hlediska jejich relevance a ověřitelnosti) zařazení otázek sledujících genderové rozdíly (H9, H10). Formulace cíle šetření pak není příliš šťastná, zcela jistě by jí prospěla větší specifikace. Autorka rovněž nereflektuje potenciální nekompatibilitu respondentů, která může být založena na výrazné odlišnosti studovaných oborů. Odvážné tvrzení, že: „Pro velké množství získaných respondentů by se mohlo jednat o poměrně reprezentativní vzorek.“, tak skutečně neplatí.

3. Práce s literaturou

Soupis bibliografických citací obsahuje vysoce nadprůměrný počet 121 pramenů, mezi nimiž dominují především cizojazyčné zdroje. Tento přístup je skutečně chválihodný a zaslouží

ocenění. Autorka navíc v celém textu prokazuje svou schopnost korektně s těmito prameny pracovat a vybírat vhodné odkazy. Problematický je nicméně výběr skutečně relevantní literatury odpovídající vědeckého úrovně a především pak malý důraz na primární a aktuální zdroje, primárně v rámci první kapitoly věnované seniorům a jejich vzdělávání. Tato skutečnost se bohužel negativně projevuje na celkovém vyznění některých pasáží, jak již bylo uvedeno výše.

4. Grafické zpracování

Z hlediska grafického zpracování je práce vypracována zodpovědně a nevykazuje žádná závažnější pochybení.

5. Jazyková úroveň

Posuzovaná bakalářská práce vykazuje odpovídající úroveň a použitý jazyk lze označit za čtivý a srozumitelný. Velmi nevhodně je však v rámci celého textu používána první osoba množného čísla („setkáváme se“, „máme pocit“, aj.), relativně časté jsou stylistické neobratnosti.

6. Podněty k rozpravě

- 1) V čem konkrétně je studium na U3V specifické v porovnání s jinými organizacemi vzdělávání seniorů?
- 2) V návaznosti na předcházející otázku – jak a v čem by se mohly lišit odpovědi respondentů, kteří navštěvují edukační aktivity mimo prostřední U3V?

7. Závěrečné hodnocení práce

Z celé práce je zřejmé, že autorka se v dané problematice poměrně orientuje a text v zásadě vykazuje odpovídající odbornou i stylistickou úroveň. Problém představuje především komplexnost zpracování, kdy se bohužel zcela nepodařilo koherentně propojit jednotlivá témata do funkční a homogenní podoby. Pro část textu je tak typická především teovitost a roztříštěnost. Je škoda, že se zřejmý potenciál tématu nepodařilo plně rozvinout. K práci jako celku nicméně nemám z formálního ani odborného pohledu žádné další připomínky. Domnívám se, že ji lze v zásadě považovat za vyhovující, a proto ji doporučuji k obhajobě s návrhem klasifikace **dobře**.

V Praze dne 30. srpna 2023

PhDr. Michal Šerák, Ph.D.